

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญา¹

นรินทร์ วงศ์รักษ์²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด รวมทั้งตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาเพื่อที่จะทราบแนวคิดและเจตนารมณ์ในการกำหนดอายุความในคดีอาญา เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปประกอบกับกฎหมายในเรื่องอายุความอาญาใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว จากการศึกษาทำให้พบว่าอายุความในคดีอาญามีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาโดยเชื่อมโยงกับระวางโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 วรรคแรก ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอายุความในการฟ้องคดีแก่ผู้กระทำความผิดในทางอาญาสำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกแตกต่างกันไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยพิจารณาจากระวางโทษจำคุกขั้นสูง เช่น ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 ฐานกระทำโดยประมาทและการกระทำโดยประมาทนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี จึงมีกำหนดอายุความฟ้องคดีภายใน 15 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95(2) หรือในกรณีความผิดอาญาฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 343 มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี จึงมีกำหนดอายุความฟ้องคดีภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95(3) ซึ่งความผิดอาญาในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะสร้างความเสียหายเป็นจำนวนมากต่อประชาชนและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจหรือสังคมในภาพรวม โดยปรากฏเป็นข่าวในสังคมให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาในกลุ่มความผิดตามที่กล่าวข้างต้นมาฟ้องคดีภายในอายุความตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ความผิดเหล่านั้นก็จะไม่เข้ามาสู่ระบบของกระบวนการยุติธรรมและไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเหล่านั้นได้เนื่องจากคดีขาดอายุความ ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นบุคคลมีชื่อเสียงหรือมีอำนาจในสังคมไม่ว่าทางเศรษฐกิจหรือทางการเมือง บุคคลเหล่านี้จึงมีกำลังทรัพย์และช่องทางในการหลบหนีมากกว่าผู้กระทำความผิดโดยทั่วไป การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาจึงอาจเป็นเครื่องมือให้ผู้กระทำความผิดนำมาย่ำแย่และใช้ประโยชน์ในทางคดีได้โดยง่ายและไม่มีความเกรงกลัวที่จะกระทำ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตันศิริ และ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความผิดต่อกฎหมาย การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาซึ่งกำหนดเชื่อมโยงกับระวางโทษในคดีอาญาเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้พิจารณาผลกระทบจากการกระทำความผิดอาญาประกอบด้วย ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับความผิดอาญาบางประเภท โดยจากการศึกษาแนวคิด หลักการ และเหตุผลซึ่งเป็นพื้นฐานหรือเป็นเหตุผลสนับสนุนให้มีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญานั้นเป็นเรื่องที่รัฐจะต้องเคารพและให้การรับรองคุ้มครองขอบเขตส่วนบุคคลตามหลักนิติรัฐ³ โดยรัฐจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะล่วงละเมิดมิได้ มีการบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะเดียวกันก็ต้องมีการบัญญัติถึงขอบเขตการใช้อำนาจรัฐขององค์กรต่าง ๆ เพื่อมิให้ใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจจนส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ การใช้อำนาจขององค์กรจะต้องเป็นระบบและเป็นไปอย่างมีขั้นตอนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดและถูกต้องตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ สำหรับหลักการในเรื่องของกฎแห่งการลืม⁴ ที่กล่าวว่าเมื่อเวลาผ่านไปพยานบุคคลอาจหลงลืมข้อเท็จจริง ส่วนพยานวัตถุหรือพยานเอกสารย่อมมีการเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ จะส่งผลกระทบต่อความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมได้โดยตรงเพื่อความถูกต้องของพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความจริงในคดี ทั้งความทรงจำของพยานบุคคลและความชัดเจนของพยานวัตถุจึงควรต้องรับดำเนินคดี ผู้ศึกษาเห็นว่าในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยมีการสืบพยานไว้ล่วงหน้าและมีมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการคุ้มครองและรักษาพยานหลักฐานที่ใช้ในการสืบพยาน โดยกฎหมายกำหนดให้มีการสืบพยานล่วงหน้าไว้แม้ในกรณีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและให้ศาลรับฟังคำเบิกความดังกล่าวไว้เป็นพยานโดยที่ไม่ต้องเบิกความใหม่เมื่อมีการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดเป็นจำเลยและจากกฎแห่งการลงโทษ⁵ ซึ่งถือว่าระหว่างที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปจากกระบวนการยุติธรรมนั้นผู้กระทำความผิดต้องทุกข์ทรมานหลบซ่อนตัวจนกว่าคดีของตนจะขาดอายุความ ย่อมถือเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง จึงไม่สมควรลงโทษซ้ำอีก เมื่อคดีขาดอายุความฟ้องร้องแล้วจึงเท่ากับเป็นเหตุการณ์ที่กฎหมายขอมยกโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดแล้ว เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นแล้วอยู่ในตัว ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการในปัจจุบันนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย การหลบหนีจึงไม่ใช่เรื่องยากลำบากอีกต่อไปโดยเฉพาะในการหลบหนีออกไปต่างประเทศหากหลบหนีไปอยู่ในประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่ง

³ปริญญา ไชยถาวร, “ปัญหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561,” (คณะนิติศาสตร์, 2563), หน้า 10.

⁴กมลชนก ส่งศรี, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน จำกัด, 2554), หน้า 188-189.

⁵ธนศักดิ์ ใจหาญ, “ปัญหาการออกหมายจับอายุความล่วงเลยการลงโทษ: ศึกษากรณีจำเลยหลบหนีก่อนอ่านคำพิพากษา,” (2559) หน้า 9.

ผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยหรือเบี่ยงเบนให้เป็นเรื่องทางการเมืองไปเสีย การส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็จะไม่สามารถทำได้จึงใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศได้อย่างสบาย ไม่นานคดีก็จะหมดอายุความตามที่กฎหมายไทยกำหนด ถึงเวลานั้นก็เดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยโดยกฎหมายไม่สามารถดำเนินคดีกับการกระทำ ความผิดนั้นได้อีก เนื่องจากคดีขาดอายุความ ดังเช่นคดีในกลุ่มฐานความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ได้ยกมาศึกษาคือกรณีการออกใบอนุญาตสร้างโครงการวอเตอร์ ฟรอนท์ สวีท แอนด์เรสซิเดนซ์ หาดพิทยา จังหวัดชลบุรี โดยไม่ถูกต้อง ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 2 ได้อ่านคำพิพากษาโดยได้ยกประเด็นเรื่องการขาดอายุความมายกฟ้องคดีในส่วนของผู้จำเลยบางคน โดยเหตุที่ศาลยกฟ้องเพราะได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามีการยื่นฟ้องเกินระยะเวลา 15 ปี นับแต่วันที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดทำให้คดีขาดอายุความ⁶

และในกรณีศึกษาอีกกลุ่มตัวอย่างความผิด คือ การกระทำความผิดอาญาฐานฉ้อโกงประชาชน อาทิ เช่นการหลอกลวงให้ลงทุนหรือจ้างงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับเงินจากผู้ถูกหลอกลวงเป็นจำนวนมากศาลก็จะมีการสั่งพักโทษและมีความสามารถในการหลบหนีมากขึ้น เมื่อหลบหนีจนกระทั่งหมดอายุความก็สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามเดิม โดยในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 วรรคแรกกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีไว้เป็นเวลาเพียง 10 ปีเท่านั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนด หากพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอัตราโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับกับประโยชน์จากการกระทำความผิดแล้วจะเห็นว่าทางเลือกที่จะหลบหนีเป็นประโยชน์กับผู้กระทำความผิดมากกว่าซึ่งระวางโทษก็จะมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีอาญา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่ากฎหมายจึงไม่ควรมีส่วนสนับสนุนหรือเอื้อให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีมากกว่าการหันหน้าเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมายซึ่งจะสวนทางกับแนวคิดและทฤษฎีในการควบคุมอาชญากรรมที่มุ่งประสงค์นำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ

2.ปัญหากรณีที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเนื่องจากจำเลยหลบหนีหรือวิกลจริตจนศาลสั่งงดการพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 วรรคสอง นั่นคือได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลต่อมาผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตและศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินเวลาตามที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา กฎหมายให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน กรณีเช่นนี้จะเกิดเป็นช่องว่างของกฎหมาย ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการหลบหนีโดยเพียงแค่อาศัยช่วงระยะเวลาให้ผ่านพ้นไปตามเวลาที่กฎหมายกำหนด คดีอาญานั้นก็เป็นอันขาดอายุความ รัฐหรือผู้เสียหายจะไม่สามารถดำเนินคดีกับการกระทำความผิดดังกล่าวได้อีก แม้ต่อมาภายหลังจะพบตัวผู้กระทำความผิดก็ตาม ดังเช่นความผิดในการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายหรือความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนหากผู้กระทำความผิดเหล่านี้หลบหนีไปอยู่ต่างประเทศจนครบระยะเวลาดังที่กฎหมายกำหนดแล้วคดีเป็นอันขาดอายุความแม้ระหว่างที่หลบหนีจะมีการออกหมายจับไว้ก็ตาม

⁶ ข่าวสำนักงาน ป.ป.ช.ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2567 www.nacc.go.th.

หมายจับนั้นก็สิ้นผลเช่นกันเมื่อความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความ แม้บุคคลดังกล่าวกลับเข้ามาภายในประเทศในภายหลังกฎหมายก็ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ กับการกระทำความผิดที่ขาดอายุความนั้นได้อีก

3.ปัญหาการกำหนดอายุความการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 โดยกฎหมายกำหนดเวลาในการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ หากล่วงเลยกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วก็จะไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ถ้าไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษนับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือวันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี ในเรื่องนี้สภาพบังคับของกฎหมายต้องมีความสำคัญ หากกฎหมายมีบัญญัติข้อห้ามไว้แต่สภาพบังคับทางกฎหมายไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่เนื่องจากติดขัดในเรื่องกำหนดเวลาตามกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดแล้วแต่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้จนกระทั่งขาดอายุความในการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติโดยผู้กระทำความผิดหลบหนีไปต่างประเทศก็ดี หรือชุกซ่อนตัวอยู่ภายในประเทศจนระยะเวลาล่วงเลยการลงโทษก็มีส่วนแต่ส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งสิ้น และโดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยในสังคมซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรพิจารณาประกอบด้วยเช่นเดียวกัน

4.ปัญหาการนำหลักในเรื่องอายุความหยุดนับของต่างประเทศมาใช้กับความผิดอาญาในประเทศไทย จะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด หากการกระทำความผิดอาญาในประเทศไทย เช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ซึ่งคดีเหล่านี้สร้างความเสียหายเป็นจำนวนมาก มีผู้ได้รับผลกระทบหลายราย รวมทั้งสร้างความเสียหายต่อรัฐด้วย หากจะไม่นำกำหนดอายุความมาใช้บังคับในกลุ่มความผิดอาญาที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นอายุความในการฟ้องคดีหรืออายุความในการลงโทษโดยกำหนดให้มีบทบัญญัติในการหยุดนับอายุความไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดในเรื่องอายุความและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม

และจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาแล้วนั้นผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะคือ

1.ปัญหาการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาโดยเชื่อมโยงกับระวางโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคแรก ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการกำหนดลักษณะของความผิดอาญาที่จะต้องดำเนินการเป็นกรณีพิเศษไว้เป็นการเฉพาะเพื่อดำเนินการกับกลุ่มความผิดเหล่านี้ให้เหมาะสมและไม่เกิดช่องว่างในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของอายุความฟ้องร้องดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคแรก โดยเห็นควรบัญญัติเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสาม ดังนี้

“ให้อายุความหยุดนับในเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) มีประชาชนผู้ได้รับความเสียหายตั้งแต่สิบคนขึ้นไป หรือ

- (2) มีมูลค่าของความเสียหายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือ
- (3) ความผิดอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือ
- (4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังอยู่ในต่างประเทศ”

2.ปัญหากรณีที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสอง จากการศึกษาวិเคราะห์ผลที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญานั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีแนวทางในการปิดช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องกำหนดอายุความในทางอาญานั้นหมดไปจึงเห็นควรกำหนดลักษณะของความผิดอาญาที่จะต้องดำเนินการเป็นกรณีพิเศษไว้เป็นการเฉพาะเพื่อดำเนินการกับกลุ่มความผิดเหล่านี้ให้เหมาะสมในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของอายุความการฟ้องร้องดำเนินคดีและเพื่อที่รัฐจะสามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะพิเศษหรือมีลักษณะของเหตุการณ์ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องมีข้อจำกัดของกฎหมายในเรื่องอายุความกรณีที่ผู้กระทำความผิดมาฟ้องแล้วต่อมาภายหลังหลบหนีไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสอง

โดยเห็นควรเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสาม ดังนี้

“ให้อายุความหยุดนับในเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) มีประชาชนผู้ได้รับความเสียหายตั้งแต่สิบคนขึ้นไป หรือ
- (2) มีมูลค่าของความเสียหายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือ
- (3) ความผิดอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือ
- (4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังอยู่ในต่างประเทศ”

3.ปัญหาการกำหนดอายุความการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 ผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 วรรคสอง ดังนี้

“ให้อายุความหยุดนับในเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) มีประชาชนผู้ได้รับความเสียหายตั้งแต่สิบคนขึ้นไป หรือ
- (2) มีมูลค่าของความเสียหายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือ
- (3) ความผิดอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือ
- (4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังอยู่ในต่างประเทศ”

ทั้งนี้ โดยกำหนดขึ้นมาจากผลของการกระทำความผิดอาญาและเหตุการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะมากำหนดเป็นเงื่อนไขเพื่อนำมาตรการพิเศษมาใช้กับกรณีเหล่านี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของความผิดและ

บังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องของอายุความล่วงเลยการลงโทษกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใดแล้วหลบหนีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98

4. ปัญหาการนำหลักในเรื่องอายุความหยุดนับของต่างประเทศมาใช้กับความผิดอาญาในประเทศไทย จากการศึกษาเรื่องอายุความหยุดนับของต่างประเทศทั้งในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายหรือระบบกฎหมายจารีตประเพณีจะเห็นได้ว่าต่างประเทศได้กำหนดเหตุต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเป็นเงื่อนไขในการหยุดนับอายุความ⁷ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีและความผิดฐานก่อการกบฏหรือ การค้ำมนุษย์ เป็นต้นซึ่งล้วนแต่เป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงและเป็นความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างทั้งในระดับประเทศหรือระหว่างประเทศ จึงเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำหลักการในเรื่องอายุความหยุดนับมาปรับใช้กับคดีอาญาในประเทศไทยโดยเห็นควรกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสาม และ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 วรรคสอง ดังนี้

“ให้หยุดนับอายุความไว้ชั่วคราวเนื่องจากผลของการกระทำความผิดอาญาและในเหตุดังต่อไปนี้

- (1) มีประชาชนผู้ได้รับความเสียหายตั้งแต่สิบคนขึ้นไป หรือ
- (2) มีมูลค่าของความเสียหายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือ
- (3) ความผิดอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือ
- (4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังอยู่ในต่างประเทศ”

โดยลักษณะเฉพาะดังกล่าวข้างต้นกำหนดขึ้นมาจากการพิจารณาผลของการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดและเหตุการณ์ที่มีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะในกรณีที่จำเลยหลบหนี กระบวนการยุติธรรม มักกำหนดเป็นเงื่อนไขเพื่อนำหลักการในเรื่องอายุความหยุดนับมาใช้กับกรณีเหล่านี้เป็นการเฉพาะเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของความผิดและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นการพัฒนากฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน ผู้ศึกษาเห็นว่าในกลุ่มคดีความผิดทางอาญาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในสังคมไทยซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชนและยังมีข้อสงสัยอยู่ในปัจจุบัน อาทิเช่นกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาญาเป็นผู้มีอิทธิพลในสังคม ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับรัฐและความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนมีประชาชนหลงเชื่อตกเป็นเหยื่อจำนวนมาก และความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เมื่อผู้กระทำความผิดมีความพยายามในการหลีกเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมโดยการหลบหนีออกไปยังต่างประเทศเพื่อให้คดีอาญาหมดอายุความ ควรนำหลักการในเรื่องอายุความหยุดนับมาปรับใช้มากกว่าจะกำหนดตายตัวไม่ให้นำเรื่องอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 และมาตรา 98 มาใช้บังคับเสียทีเดียว เมื่อเปรียบเทียบแล้ว

⁷ สุระทิน ชัยทองคำ, “การหยุดนับอายุความ : ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), หน้า 21-23.

การนำหลักเรื่องอายุความหยุดนับมาใช้จะเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับสังคมไทยมากที่สุดทั้งไม่เป็นการใช้มาตรการเกินสมควรเพราะเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นรัฐยังคงมีหน้าที่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษและเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มความสามารถทันต่อเหตุการณ์ไม่ปล่อยปละละเลยเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

สำหรับหลักในเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงนั้นจากการศึกษาพบว่าเป็นหลักการที่ใช้สำหรับคดีแพ่งโดยเฉพาะ แม้จะคล้ายกับหลักเกณฑ์ในเรื่องอายุความหยุดนับแต่เมื่อได้ศึกษาแล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างกัน เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการหยุดนับอายุความแตกต่างจากหลักเกณฑ์ในเรื่องอายุความสะดุดหยุดลง และอายุความสะดุดหยุดลง เป็นศัพท์กฎหมายโดยเฉพาะมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/15 กล่าวคือ “เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนหน้านี้ไม่นับเข้าในอายุความ เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดเวลาใด ให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่นั้น” ซึ่งหมายความว่า ให้หยุดนับอายุความทำให้อายุความไม่เดินต่อไป แต่จะเริ่มนับอายุความใหม่ในระยะเวลาเท่าเดิมเท่ากับเป็นการยืดอายุความโดยผลของกฎหมายซึ่งกฎหมายอาญาจะไม่ใช้หลักการนี้แต่จะต้องตีความตามกฎหมายโดยเคร่งครัดเปรียบเทียบกับหลักการหยุดนับอายุความในต่างประเทศเมื่อปรากฏต่อมาว่าเหตุที่ทำให้อายุความหยุดนับหมดไปแล้วก็จะเริ่มนับอายุความที่เหลืออยู่ต่อไป⁸ ในเรื่องอายุความของกฎหมายอาญาก็จะมีหลักการที่ใช้เฉพาะคดีอาญาซึ่งใช้บังคับเป็นการทั่วไปในลักษณะกฎหมายมหาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสังคมจะอาศัยแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างจากแนวคิดทฤษฎีในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งใช้บังคับกับเอกชนเฉพาะรายหรือปัจเจกบุคคลฉะนั้นกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับโดยอาศัยหลักการหรือแนวคิดทฤษฎีที่ต่างกันจึงมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกันการนำมาปรับใช้จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบทั้งยังต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมาด้วย

⁸ สมพร พรหมพิตร และศรีนิดา พรหมพิตร, อายุความแพ่ง-อาญา และคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2559) หน้า 255-256.

เอกสารอ้างอิง

- กมชนก ส่งศรี. “ปัญหาอายุความในกฎหมายอาญา: ศึกษาการฟ้องคดีอาญาย้อนหลัง.” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562.
- ข่าวสำนักงาน ป.ป.ช.ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2567 ที่มา www.nacc.go.th.
- ธนศักดิ์ ใจหาญ. “ปัญหาการออกหมายจับอายุความล่วงเลยการลงโทษ: ศึกษากรณีจำเลยหลบหนีก่อน
อ่านคำพิพากษา.” ผลงานส่วนบุคคล สำนักงานศาลยุติธรรม, 2559.
- ปริญญา ไชยถาวร. “ปัญหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561.”
สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2563.
- สมพร พรหมหิตาธร และศรีนิตา พรหมหิตาธร. อายุความแพ่ง-อาญา และคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา.
กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2559.
- สุระทิน ชัยทองคำ. “การหยุดนับอายุความ : ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี.” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.